

die vreesden er voor aangewezen te worden, zo enigszins mogelijk contact zochten met de Joodse machthebbers die de samenstelling van het transport bepaalden. Deze situatie en de allesbeheersende angst om naar 'Polen' gezonden te worden, leidden onvermijdelijk tot corruptie. In de visie van elke *Transportfreie* waren Schlesinger en zijn *Dienstleiter* meesters zo al niet over leven en dood dan toch over blijven en gedeporteerd worden. Zijn er Joodse functionarissen geweest die zich hebben laten omkopen met geld, met juwelen, met beloften dat men hun later hoge beloningen zou uitbetalen? Het is mogelijk, zelfs waarschijnlijk, maar bewijzen ontbreken. Het aannemen van wat men 'kleine geschenken' zou kunnen noemen (dingen die van thuis meegenomen waren: een fles cognac, een flesje parfum, 'echte' koffie, 'echte' thee, delicatessen), kwam, schijnt het, vaak voor, en niet zeldzaam waren ook de gevallen waarin vrouwen en meisjes bereid waren, met een van de *Dienstleiter* of successievelijk met verscheidenen (dezen hadden allen een van de tweehonderd woninkjes tot hun beschikking) de nacht door te brengen of zich met hen af te zonderen, tegen de gebruikelijke 'betaling': minstens vrijstelling van transport gedurende enige tijd, zo mogelijk plaatsing op de *Stammliste* of handhaving daarop – dat was dan een bescherming die zich ook tot de allernaaste relaties van de betrokken vrouw of het betrokken meisje uitstreckte. Van één *Dienstleiter* is bekend dat hij vrouwen en meisjes die hem aantrekkelijk leken, trachtte te dwingen tot sexueel contact waarbij hij vrijstelling van transport beloofde.

Aanvankelijk had de Joodse Raad een eigen vertegenwoordiging in Westerbork, en het sprak vanzelf dat Cohen en Asscher en hun Amsterdamse apparaat via die vertegenwoordiging zoveel mogelijk invloed in Westerbork trachtten te verkrijgen, ja de topfiguren van de Joodse Raad achtten het

en bonen, een atelier voor het bewerken van afval (er werden o.m. batterijen gesloopt) en een metaalsloperij (daar werden, precies als in het concentratiekamp Vught, Geallieerde of onherstelbaar beschadigde Duitse vliegtuigen gesloopt). Westerbork had voorts een vrij groot *Kommando* dat overdag buiten het kamp werkzaam was op land- en tuinbouwgronden (32 ha) waarop een deel van het voedsel geteeld werd dat het kamp nodig had. De rijksbureaus van handel en nijverheid die met de werkzaamheden van de bovengenoemde bedrijven te maken hadden (bijvoorbeeld doordat zij vergunningen moesten afgeven om voorraden afvalstoffen naar het kamp te dirigeren), hebben zich over het algemeen ingespannen om zoveel mogelijk hulp te bieden: ieder die er van wist, hoopte dat diegenen die in de bedrijven werkten, niet gedeporteerd zouden worden. In de regel is in die bedrijven overigens zeer langzaam gewerkt. Pogingen om in Westerbork een diamantbedrijf te vestigen (ze waren in Vught mislukt), zijn niet van de grond gekomen.